

Палій В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПЗІ У КРАЇНИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ (БС)

Переміщення інвестиційних ресурсів відбувається відповідно до принципу господарської доцільності. Тенденції до збільшення ПЗІ у країни БС пов'язані з різними причинами. З часу початку кризи у 2008р виявилось, що ринки можуть використовувати нові можливості, принесені кризою, адже, на відміну від розвинених країн, вони спостерігали приплив ПЗІ [1], тому що м'які умови фінансування 2003-7 сприяли економічному росту, а подальше зниження вартості позичених ресурсів призвело до зростання рівня інвестицій на 30%. Тут водночас були проведені структурні реформи в економіці, і регіон БС зазнав меншого впливу кризи, хоча темпи росту ВВП сповільнилися до 2,9% [2]. Через зниження доходів від експорту нафти та скорочення виробництва, у липні 2008р світові ціни на нафту досягли рекордної позначки – 148 \$ за баррель. Для зменшення негативного впливу кризи у значній частці регіону виконуються програми диверсифікації і приватизації. Також відбувається ріст будівельного сектору і сектору послуг, в той час як відносний вклад с/г зменшується, зростають надходження в розвиток інфраструктури і соціальні інвестиції [3]. Інтенсивно розвиваються Бахрейн та ОАЕ, підтримуючи залучення інвестицій у будівництво та туризм, Кувейт – у фінансові послуги, Саудівська Аравія – в енергоємні виробництва, будівництво та фінансові послуги [4]. Особливістю останніх років стало інвестування на основі злиття та поглинання, а не інвестиції у створення нових підприємств. До того ж країни, що розвиваються, почали перетворюватися на джерела ПЗІ, тоді як у минулому вони були виключно реципієнтами ПЗІ. У 2009 році міністр фінансів США Тімоті Гайтнера заявив про можливість збільшення ПЗІ нафтодобувних країн Персидської затоки в економіку США. Й Україна розраховує на інвестиційні притоки з регіону БС.

Зараз перед світовим суспільством стоїть завдання побудови нового БС, для чого його варто розглядати як потужну регіональну економічну систему і вкладати в нього значні і цільові ПЗІ. За таких умов країни зможуть виділяти частку інвестицій на зміцнення миру та регіональний розвиток, в модернізацію нафтодобувної промисловості, щоб забезпечити світ від зростання цін на нафтопродукти [5]. Дійсно, оцінюючи інвестиційний потенціал мусульманських королівств, бачимо, що у 2010 країни БС отримали 5% світових ПЗІ, Саудівська Аравія й ОАЕ – найбільші отримувачі іноземних капіталів: їх частка становить 51% ПЗІ в регіон, при чому інвестиції становлять чверть ВВП цих країн, 11% - Катару, 4% - Лівії. Вони створюють сприятливий клімат для іноземних інвесторів. Так Саудівська Аравія робить ставку на технопарки з наголосом на розвиток мобільних і цифрових технологій, розраховуючи ввійти до 10 найбільш конкуренто-спроможних країн світу за простотою ведення бізнесу. За дослідженням Doing Business у 2010р держава за цим показником займала 2 місце в регіоні й 11 – у світі. А в ОАЕ значну роль в залученні інвестицій відіграють вільні економічні зони, в рамках яких бізнес звільняється від подат-

* студентка I курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доцент Копистира А.М.

ків, а іноземні власники мають змогу зберігати 100% володіння капіталом. В мусульманських королівствах існує пільгова система оподаткування (в Катарі – 11,3%), а фінансова і банківська системи достатньо розвинені і багато в чому скопійовані із систем європейських країн. Але поряд із режимом сприяння, у країнах БС діють і заборони. В ОАЕ інвесторам обмежений вхід у стратегічні сфери, які монополює держава: телефонія, Інтернет, громадський транспорт. В Саудівській Аравії в нафтогазовій галузі дозволено створювати лише змішані підприємства, або ж із 100%-вим саудівським капіталом. Також країни БС, допускаючи іноземний капітал на свої ринки, виставляють певні вимоги щодо підтримки населення (включення місцевих жителів до управління, обов'язки по найму – «саудізація» робочої сили).

У 2010 році ПЗІ в комерційну нерухомість БС зросли на 40%, порівняно із 2009. За прогнозами експертів, вклади зростатимуть і в 2011 приблизно на 25-35%. Сповільнення темпів приросту відбудеться значні зміни на світових кредитних ринках, які у свою чергу змінюють динаміку ПЗІ у комерційну нерухомість [6]. 24-26 лютого 2011 року в Мінську обговорювався проект «Інвестиції на Схід» програми «Східне партнерство», що на 80% буде фінансуватися Європейською Комісією. Але значні зміни в інвестиційні проекти вносить ситуація посилення масових безладів у Лівії, Ємені, Бахреїні, що супроводжується ростом цін на нафту і газ. Хоча Саудівська Аравія погодилася компенсувати обсяги поставки нафти блокованих джерел ресурсу, можливі безлади в цій країні можуть призвести до підвищення цін аж до 150\$ за баррель. Вже зараз галон бензину в США за тиждень подорожчав на 10%. Стрімке подорожчання нафти на 20-30\$ може призвести до хвилі нової рецесії. Неспокійна політична ситуація відлякує інвесторів, які вважають, що довгострокові інвестиції у країни БС стають занадто ризикованими. Лише за тиждень з 7-12 березня із інвестфондів було виведено 7,4 млрд. \$. Цей показник став найбільшим за останні три роки. А з початку року виведено вже 21 млрд. \$. Окрім політичної нестабільності, причиною відтоку ПЗІ також став ріст цін на продовольчі товари. Цей процес також має і зовнішній вплив: неспокій відносно перегріву економік Китаю, Індії, Бразилії та інших розвинутих ринків, що можуть надалі переманити ці інвестиції [6]. Standard & Poor's (S&P) в кінці лютого знизили рейтинги Бахреїну, Лівії. Політична нестабільність – ось основний чинник, що і надалі не буде сприяти інвестиційній привабливості країн БС. Навіть високі ціни на нафту не зможуть змінити ситуацію на краще. За даними МВФ, найбільше від експорту сировини залежить бюджет Лівії. Великих збитків також зазнає туристична інфраструктура, в якій вже зараз спостерігається значний відтік ПЗІ. Особливої уваги потребує можлива блокада Суецького каналу, адже через Суец іде 14% газу до ЄС. Стало відомо, що 21 лютого Іран ввів туди 2 військових кораблі. Хоча інформація не підтвердилася, ситуація лишається напруженою через можливі революції в Бахреїні та Саудівській Аравії.

Отже, беззаперечним є той факт, що вилучення коштів ПЗІ із економік країн БС призупинить економічне зростання і підтримку стабільності, тому для цих країн пріоритетним завданням нині є розробка такої інвестиційної стратегії, що могла би ефективно вирішити економічні, політичні та соціальні завдання. Найперше варто забезпечити повну політичну стабільність, що неодмінно призведе до відновлення сприятливого інвестиційного клімату і повернення рівня ПЗІ до минулорічних показників.

Список використаної літератури:

1. World Investment Report 2009, «Transnational Corporations, Agricultural Production and Development», 280 p.

2. Христина Лебедь. Переваги інвестицій в ринки, що розвиваються
3. Дравік І. Зростання значення прямих іноземних інвестицій у стратегічному розвитку сучасних підприємств / І. Дравік // Економіка і держава. – 2008. – № 4
4. Ближний Восток и Северная Африка в перспективе. Журнал «Ориентир-Казахстан»
5. Сімонова М.В. Тенденція та перспективи розвитку світових потоків прямих іноземних інвестицій - Вісник ЗНУ - №1(5), 2010
6. www.un.org/ru/